

Nietzsche: sfântul diabolic al acceptării

written by Andreea Iulia Scridon | July 9, 2020

Un articol de Richard Cocks pentru Voegelin View

Friedrich Nietzsche este o stranie mixtură de impulsuri contradictorii; atât de bolnav cronic încât scrisul era pentru el o agonie fizică, fiindcă ochii și stomacul îl deranjau permanent, și totuși el scria imnuri celor puternici și viteji. Un analist genial al resentimentului, avea toate motivele pentru a se simți ignorat, fiind necitit în timpul vieții, publicându-și propriile cărți, pe care în general nu reușea să le vândă. Îl admira pe Dostoievski, lucru admirabil în sine, scriind în *Amurgul idolilor* că Dostoievski era singurul psiholog de la care avea ceva de învățat. Nietzsche a dat peste *Însemnări din subterană în Nisa*, unde se afla în iarna 1886 – 87, și s-a îndrăgostit imediat de carte, deși Dostoievski nu a știut niciodată de Nietzsche. *Însemnări din subterană* este o carte pătrunzătoare din punct de vedere psihologic și antropologic, investigând temele mimezei și a resentimentului, care erau de imens interes pentru Nietzsche.

Spre deosebire de Dostoevski, Nietzsche are ceva din adolescentul peren, poate din cauza faptului că oamenii tineri adesea încearcă să determine ce valori ar trebui să aibă, adesea în contradictoriu cu ale părinților lor, în timp ce se pregătesc să își urmeze calea în lume de unii singuri. „Transvaluarea valorilor“, propusă de Nietzsche, se încadrează bine în acest model. Există cândva un anumit tip de tânăr atras magnetic de amestecătura lui Nietzsche de dibăcie, perversitate, simțul că ar avea o înțelegere secretă a lucrurilor și de atitudinea omului singur împotriva lumii. Și poate încă mai există.

Dumnezeu este, în cele din urmă, sursa valorii. Este din cauza faptului că suntem făcuți după chipul lui Dumnezeu și, din acest motiv, suntem legați de eternitate, Dumnezeu și Libertate că Persoana are supremă valoare intrinsecă. Nu se poate ocoli acest fapt. Nietzsche, pe de altă parte, este cunoscut pentru faptul că l-a declarat pe Dumnezeu mort. Asta de-obicei se înțelege ca însemnând că Dumnezeu este mort ca fenomen cultural; că toți oamenii deștepți au devenit atei. René Girard argumentează în eseu „Dionsysos contre le Crucifié“, totuși, ca această percepție este de fapt o neînțelegere și că

adevărul este mult mai complicat. Nietzsche a renegat creștinismul în favoarea unei reîntoarceri la păgânism și la Dionis. Dionis este un zeu jongler care agită apele, încurajând propria sa asasinare prin provocarea ierharhiei sociale, numai pentru a reapărea, în mod magic, nevătămat după aceea. Asta fiindcă Dionis reprezintă țapul ispășitor, condamnat în mod fals pentru generarea unui colaps social complet, lucru care numai un zeu ar putea realiza, un zeu care este apoi ucis, închegând comunitatea în ură colectivă, unanimitate minus unu, și care este apoi creditat cu crearea păcii răspândite, din nou într-o manieră divină. *Bacchae* de Euripide, „Bacchus“ fiind numele latin al lui Dionis, reprezintă natura amenințătoare, implacabilă și de neînving a dinamicii ispășitoare. Dionis, un tânăr pletos, frumos și feminin, are o reputație pentru a le stârni pe Bacchae, femeile adepte ale lui Bacchus, într-o frenezie ucigașă care ar include probabil beție sălbatică. Pentheus, regele Tebei, nu vrea să aibă de a face cu Dionis și încearcă să îl izgonească din oraș dar, nereușind, ajunge să îl întemnițeze. Dionis îl avertizează pe Pentheus că îi va părea rău pentru faptul că a interferat cu un zeu, un cutremur îl eliberează pe Dionis din pușcărie, și totul se duce dracului pentru Pentheus, care își pierde capul, la propriu, sub sabia propriei sale mame, care a devenit una dintre bacchante.

Nietzsche îl respinge pe Dumnezeu creștin al compasiunii, și optează pentru Dionis cel pre-creștin, care este ucis și care renaște apoi. Dumnezeu este mort, trăiască Dumnezeu. Dionis moare ca noi să putem fi salvați în repetate rânduri. Cei puternici îiucid pe cei slabi; și mulțimea este întodeauna mai puternică decât individul, precum observă Socrate în *Gorgias*, spre scârba lui Calicleu. Nietzsche îl aprobă pe Calicleu elogându-i pe cei puternici, dar poziția sa suferă de același defect. Mulțimea, gloata, poate învinge pe cei puțini. Astfel Nietzsche se află în poziția absurdă de a îi apăra pe cei puternici de cei slabi, o poziție contradictorie din punct de vedere logic și retoric. În creștinătate, precum vede Nietzsche, sclavii s-au răsculat împotriva stăpânilor și au dezis brutalitatea, laudând iertarea și compasiunea, păcălindu-i pe cei puternici, pe stăpâni, să se simtă vinovați pentru modul aspru în care i-au maltratată pe cei ce le sunt inferiori din punct de vedere social. Nietzsche are dreptate când spune că cei slabi tind către resentiment, acea nefrumoasă emoție și atitudine, dar este totuși mai bine decât felul în care cei puternici îi tratează pe cei slabi. Violența reprimată este mai bună decât violența exprimată.

Spre deosebire de mai mulți antropologi și critici din secolul XIX care au echivalat aspectul de salvator al lui Dionis și a altor religii sacrificiale cu moartea lui Cristos, Nietzsche a recunoscut că Dionis este antiteza Celui Răstignit. Jertfirea lui Cristos expune mecanismul de ispășire fiindcă el este recunoscut ca o victimă inocentă ucisă de mâinile mulțimii. Până atunci, acest obicei de a ucide țapul ispășitor trecea neobservat, parțial fiindcă victimă nu era în viață ca să se poată plânge de tratamentul nedrept pe care l-a suferit. În cazul lui Cristos, discipolii au fost statornici în menținerea inocenței lui Cristos cu un curaj supranatural, dat fiind că apărarea țapului ispășitor îl expune pe apărător la aceeași justiție aspră distribuită victimei. Astfel, Nietzsche a avut discernământul de a înțelege ce anume îl făcea pe Cristos diferit.

Așa grăit-a Zarathustra este locul în care se anunță moartea lui Dumnezeu și în care profetul susține că noi l-am ucis cu cuțitele noastre sângeroase. Girard observă că acest lucru nu este luat în serios de numărul mare de critici care își închipuie că se referă la Dumnezeul creștin și că trimiterea la cuțite este strict metaforică. Dar este Dionis, zeul, victima ispășită, pe care îl vom ucide cu sângeroase cuțite, după care va reînvia ca un salvator nemuritor, pentru a începe procesul de la capăt.

În *Habits of the Heart (Obiceiurile inimii)* de Robert Bellah, et al., Bellah este intrigat de figura de stil pe care o reprezintă cowboy-ul singuratic care sosește în localitate, o salvează de la ceea ce o amenință, și apoi pornește pe cal către apusul soarelui. Bellah își pune două întrebări. Ce îl motivează pe cowboy să salveze orașelul? Pare a fi un singuratic nelegat de vreo comunitate, deci imboldul de a îi ajuta pe localnici pare să lipsească. Iar apoi, dacă i-a salvat pe toți și le-a câștigat recunoștința, de ce nu alege să se stabilească, să se însoare cu învățătoarea, să își facă o casă? Ar fi probabil un citadin respectat. De ce dispare pentru totdeauna?

Răspunsul este unul simplu. Cowboy-ul este Dionis, țapul ispășitor peren, zeul pe care îl ucidem cu săbile noastre lungi. Prezența lui este mântuitoare: orașenii se pot opri din a se lupta unii împotriva celorlalți, de pildă, crescătorii de vită împotriva agricultorilor, și pot lupta împotriva lui în loc. Linșarea lui le rezolvă problema pe termen scurt. Astfel, venirea lui este văzută, în mod retrospectiv, ca un element esențial pentru producerea păcii. Cowboy-ul dispare din piesaj fiindcă este mort. Este dus, dar suplinitorul și sosia sa, îndeplinind același rol cu exactitate, va răsări în alt târg, sau chiar în același târg la o dată ulterioară. Mulțumiri Călărețului Singuratic. Întotdeauna ești acolo când avem nevoie de tine!

Nietzsche își dorește o transmutare a tuturor valorilor, dar fiindcă Dumnezeul creștin este sursa supremă a valorii și Nietzsche este ateu, el este incapabil de a genera valoare. Ceea ce numește el moralitatea „stăpânilor“ în *Genealogia moralei* este absența moralei. Este în conformitate cu descrierea lui Calicleu a puternicilor care pur și simplu iau ceea ce vor. Aici Calicleu îl ia pe semizeul Heracle (Hercule în latină) drept exemplu, năpustindu-se asupra vitele altcuiva. Faptul că Heracle este pe jumătate zeu este pertinent. Heracle, omul care și-a ucis întreaga familie și care este așadar personajul negativ suprem/țapul ispășitor, joacă în același timp rolul salvatorului ca cel mai eroic dintre eroii greci. Un lucru perceput de Nietzsche ca fiind pozitiv este că „stăpânii“ nu urăsc pe nimeni și nu au niciun resentiment față de nimeni. Nu suferă de invidie și orice persoană sub nivelul lor social este nedemnă de atenția lor. Ei îi văd doar pe egalii lor sociali cu care ar putea să concureze, dar pe care îi respectă în același timp. Cei slab sunt pur și simplu sub nivelul disprețului.

Nietzsche este preocupat de faptul că creștinismul și morala epocii sale erau un fel de cult al egalității și așadar a mediocrității. În loc să îi admire pe cei ambițioși din punct de vedere cultural, poate chiar ca el însuși, Nietzsche se teme că tocmai cei blajini, umili, și mai ales cei inofensivi erau de fapt cei respectați. Multe din criticile lui Nietzsche la adresa creștinismului sunt de fapt atacuri la adresa creștinității timpului său, care avea multe aspecte neatractive. El cu siguranță nu era încântat de

plicticosul sentimentalism bourgeois sau ideea damnării eterne. Dificultatea se află în faptul că nu există o cale de a obține valoare dintr-o viziune a realității naturalistă și lipsită de Dumnezeu. Deci, Nietzsche este redus la impotență. El își dorește o alternativă pentru valorile derivate din teism, dar este în mod evident inițial nedumerit de moralitatea „stăpânilor”. Nu îl convinge cu adevărat. Moralitatea stăpânilor pare să joace rolul unui înlocuitor până să poată găsi ceva mai bun, lucru pe care nu îl reușește.

Nietzsche respinge aspectele plictisitoare, mediocre și banale ale moralității și religiei caracteristice epocii sale, dar acceptă apoi aspectele la fel de plictisitoare și banale ale metafizicii inspirate științific, de naturalism, de asemenea la modă în epoca sa. Este un eșec total al imaginației. Dar reprezintă și o dihotomie autentică. Odată ce credința în Împărăția Cerului este abandonată, ceea ce rămâne este simpla realitate fizică, iar realitatea fizică ca consecința unor evenimente este deterministă și astfel lipsită de sens, de neîubit. Numai atunci când unele dintre acele evenimente se întorc la origini în tărâmul spiritual al subiectivității, și așadar al agenților, poate fi evadat determinismul.

Ce ar fi trebuit să facă ar fi fost să critice malformările creștinismului derivate social și să le înlocuiască cu o viziune creștină mai autentică. Acest lucru poate fi dificil, fiindcă știința și religia ca fenomene sociale au marea gloată, *Das Man*, la spate. Asta creează ortodoxia și face din gânditor liber eretic. Supunerea lui Nietzsche față de figuri de stil științifice este surprinzătoare având în vedere atitudinea sa iconoclastă referitoare la religie. Este clar că religia și mitul i-au inspirat mai mult imaginația decât știința. Personajul lui Dostoievski, Ivan, în *Frații Karamazov*, critică măcar o variantă foarte sofisticată a creștinismului și o atacă bine, în pofida sentimentelor pro-creștine ale lui Dostoievski.

Pentru a înțelege de ce este greșită gândirea lui Nietzsche este esențial să înțelegem argumentul lui Ken Wilber: poziția existențială potrivită necesită și înțelepciune, și compasiune, *eros* și *agape*, simbolizate de alegoria peșterii lui Platon. Prin ieșirea sa din peșteră, filozoful, iubitorul înțelepciunii, caută înțelepciune, mântuire, pe Dumnezeu, Bunătate și fericire. Pentru Platon, fericirea necesită înțelepciune fiindcă este necesar să învățăm ce anume este dezirabil cu adevărat și ce nu este. Parte din destinul omului este să se dezvolte. Mizeria și suferința vor duce la o dorință de a învinge problemele și limitările care cauzează aceste lucruri. Căutarea unei înțelegeri a Binelui este țelul tuturor persoanelor până la moarte, în mod conștient sau inconștient.

Deci, ca să îți pese de tine și de alți oameni, este necesar să încerci să te dezvolți și să le dorești și lor același lucru. Să îi dorești cuiva să se oprească din dezvoltare este să îi dorești răul. Interesele și limitările unui copil de zece ani sunt potrivite când el are zece ani, dar sunt ridicole atunci când el are cincisprezece. Însă o poziție existențială potrivită necesită compasiune. Compasiunea este acceptare; iubirea necondiționată simbolizată de întoarcerea din peșteră din grijă pentru prizonierii care încă se află acolo.

Wilber numește căutarea pentru dezvoltare și îmbunătățire *eros*, referitor la

iubirea pe care o are omul pentru Dumnezeu, și o echivalează cu o iubirea condiționată, într-un stil mai masculin. El numește iubirea necondiționată și miloasă, iubirea pe care o are Dumnezeu pentru om, pe care o consideră de o natură mai hrănitoare și feminină, *agape*. El sugerează că *eros* și *agape* sunt amândouă necesare pentru ca fiecare să existe în mod separat, și din acest motiv fiecare individ ar trebui să întruchipeze ambele tendințe. În mod tradițional, creșterea unui copil în mod adecvat implică un tată care demonstrează forma *eros* a iubirii, încurajându-l pe copil să se dezvolte și stabilind standarde, și o mamă care își iubește copilul necondiționat, indiferent de greșelile comise de el, iubindu-și toți copiii în mod egal. Bărbații și femeile își pot asuma ambele roluri după cum este necesar, însă băieții care cresc fără tată sunt statistic mai predispuși să devină violenți, dependenți de droguri sau alcool și să aibă mai puține realizări profesionale și educaționale.

Căutarea dezvoltării poate fi dusă prea departe. Puritanismul și gnosticismul tind către salvare în exclusivitate și consideră că realitatea fizică și corpul sunt răutăți; ca o piedică urâtă blocând drumul spre fericire. Sparta reprezintă un exemplu ale unei culturi care a accentuat Erosul în mod excesiv. Spartanii, conduși de frica unei revolte a iiloților (sclavii de obicei greci care îi întreceau ca număr) au adoptat o existență socială foarte brutală, neprietenoasă, proiectată pentru a genera luptători de calitate supremă. Ei reprezintă o formă de viață dominată de *eros* în exclusivitate. O mamă spartană trebuie să îi spună fiului ei să se întoarcă ori cu scutul, ori pe scut.

De asemenea, îndemnul către compasiune și acceptare pot fi exagerate. Cultele de fertilitate accept natura așa cum este, în mod necondiționat, și practicau sacrificiul uman. Cultura poate fi văzută ca tăgăduitoare de viață. A tinde către dezvoltare poate însemna respingerea realității. Totuși, deoarece a nu te dezvolta înseamnă să nu trăiești bine, această compasiune excesivă în izolare nu este bună. Compasiunea idioată, cum o numește Wilber, înseamnă să accepți totul fără vreun impuls de dezvoltare. Un părinte îi dă copilului bomboane și televiziune fiindcă „asta îl face fericit“. Un soț îi dă voie celuilalt să îl bată fiindcă îl iubește. Medalii sunt date doar pentru participare. Felicitări de ziua îndrăgostiților sunt date de școlari tuturor colegilor, făcând ca activitatea să fie lipsită de sens, și copiilor li se spune „ai făcut o treabă bună“ când activitatea nu a fost făcută bine deloc. Compasiune fără înțelepciune nu este compasiune. Mai degrabă le face oamenilor o defavoare.

Familia tradițională, alcătuită din doi părinți, are un tată de „dragoste dură“ care îl îndeamnă pe copil la teme și la pian, trimitându-l la culcare fără cină dacă este necesar, și mama, cu iubirea ei necondiționată, care îi aduce ceva de mâncat atunci, seara târziu. Iubirea autentică implică o acceptare completă a copiilor indiferent de circumstanțe. Chiar dacă devin ucigași, părinții îi vor vizita la pușcărie. Implică de asemenea îndrumare: să îi încurajăm să își dezvolte talentele în loc să devină nefolositori, pentru ei înșiși și pentru alții.

În filozofia sa, Nietzsche greșește având parțială dreptate. O problemă majoră și o sursă a erorii implică confundarea unui adevăr parțial pentru

adevărul întreg. De multe ori este dificil să ne extragem din această eroare fiindcă lucrul care este accentuat este în sine adevărat. Persoana în cauză știe că stăpânește un adevăr și nu are de gând să renunțe la această idee. Asta este parte din problema lui Nietzsche. El știe că acceptarea și compasiunea sunt lucruri bune și este dispus să le promoveze până la o dispariție deplină a acceptării și a compasiunii! Dar el este de asemenea ghidat către această părtinire prin convingerile sale metafizice. Nietzsche spune că nu există rai, că nu există transcendență. Ceea ce este real se află aici pe pământ și în ceea ce vedem în natură. Așadar, nu există nicio cale de a ieși din Peștera lui Platon și nicăieri unde să țintezi. Asta zădărnicește posibilitatea *eros*-ului.

Uneori, Nietzsche tânjește să evadeze condiția umană, existând în metaxie, între Dumnezeu și animale. Îl inventează pe *Übermensch*, omul mai presus, omul peste, superman-ul, care se eliberează de gloată, de mediocru, și apoi își creează propriile valori. Însă dacă Dumnezeu este sursa valorii, atunci *Übermensch*-ul este imposibil. Omul creează valoare numai prin condițiile date de Dumnezeu ca Tată, Fiu, și Sfântul Duh (*Ungrund*). Fără transcendență, determinismul domnește, și astfel nu există niciun fel de creativitate, nu există agenți ca centre de sentiment, gândire, luarea deciziilor în mod autonom, pentru că Libertatea nu ar exista. Omul ca imaginea Domnului este parțial liber și creativ și întruchipează valoare supremă în sine. Valoarea aceasta nu este creată pentru el, dar odată ce îl înzestrea, el poate alcătui un sens acțiunilor sale.

Eterna reîntoarcere

Spre deosebire de oamenii slabi și servili pe care îi detestă, Nietzsche vrea să spună „da” vieții. Testul lui pentru a afla dacă cineva spune da vieții este dacă persoana ar accepta un anumit scenariu imaginar. Ești de acord, în principiu, să trăiești aceeași viață pe care abia ai trăit-o de repetate ori pentru eternitate, fără să schimbi ceva? Dacă răspunsul este „da”, atunci ești un sfânt al acceptării. Acceptarea totală înseamnă să spui da vieții în toate aspectele, toate greșelile.

Ar trebui menționat faptul că Nietzsche categoric nu credea în reîncarnare. Ideea eternei reîntoarceri este un experiment de gândire pentru a determina atitudinea fundamentală pe care o are cineva față de viață. Întrebarea este cum reacționează cineva la simplul gând al acestei situații. Aici își face apariția adevărul parțial. Poate fi plăcut uneori să ne închipuim cum ne-am edita viețile; eliminând toate părțile plictisitoare, suferințele și momentele în care nu ne-am comportat bine. Dar spunând da vieții înseamnă să o accepți așa cum este ea. Totuși, testului eternei reîntoarceri îi lipsește adoptarea dezvoltării; partea de strădanie. Să trăiești aceeași viață de repetate ori ar fi un fel de iad pentru că nu te-ai putea dezvolta vreodată. O viață bună combină dezvoltarea și acceptarea. În abandonarea dezvoltării, Nietzsche respinge un aspect important al vieții.

Suferința este acceptabilă, într-o anumită măsură. Suferința este un motiv pentru schimbare, pentru creștere și dezvoltare. Noii părinți trebuie să își

dezvolte noi capacități pentru răbdare sau riscă să își abandoneze sau să își omoare nou-născutul. Însă tipul de suferință recomandat de Nietzsche – să nu înveți din greșelile tale și astfel să nu te dezvolți – este un iad. Dezvoltarea nu înseamnă sfârșitul suferinței. Probleme vechi sunt rezolvate și altele noi, adevcate din punct de vedere dezvoltativ, le înlocuiesc. Există probleme ale tinereții, ale vârstei medii și ale bătrâneții; obținerea unei educații și diverse deprinderi de folos la un moment dat, administrarea unei casei la un alt moment, și găsierea unui plan satisfăcător de pensie la altul.

Acceptarea este o virtute. Trebuie să acceptăm un copil de doi ani cu toate limitările sale. Nu poate să scrie sau să citească, nu poate merge singur la baie, dar poate fi un copil perfect pentru vârsta lui. Suntem cu toții la un anume nivel de dezvoltare și suntem perfecți în sensul acesta. Dar iubind acel copil de doi ani înseamnă tocmai să nu îl condamnăm la aceleași greșeli, aceleași interese, același nivel de dezvoltare, pentru toată eternitatea. Într-un anumit sens, suntem cu toții acel copil de doi ani. Spunând da vieții, Nietzsche de fapt spune nu vieții.

Ce vede Nietzsche în natură? O lipsă de moralitate. Cei puternici îi mănâncă pe cei slabi. Este brutal, dar asta este realitatea. Pentru Nietzsche, moralitatea spune nu vieții. Moralitatea caută să îi înalțe pe cei slabi, ea spune că a îi ajuta pe cei din jur este lucrul bun de făcut. Nietzsche spune că moralitatea spune nu vieții și așadar, naturii. Orice încercare de schimbare a acestor fapte de bază a vieții înseamnă nu. Trebuie să spunem da, și a spune da înseamnă să acceptăm totul. Natura este de partea puternicilor, deci și noi ar trebui să fim.

Cei conduși de compasiune excesivă, *agape*, sunt uneori atrași de acceptarea neacuzatoare propusă de Nietzsche. Fanii *eros*-ului pot admira prețul pus de Nietzsche pe putere, independență și încredere în sine în această imagine a lucrurilor, în care persoana în cauză nu caută favoruri sau susținere din partea altora.

În realitate, viziunea lui Nietzsche asupra naturii este chiar neconformă cu realitatea. „Natura” include animale care lucrează împreună pentru supraviețuire reciprocă – și prada, și prădătorii. Leoaicele, păsările, urșii panda, antilopele etc. își îngrijesc puii. Nu este doar brutalitate de nepotolit.

Există un anumit tip de persoană tânără și inteligentă care crede că acceptarea nihilismului total este un lucru masculin și admirabil. Orice deviere de la teroare sălbatică este văzută ca o tendință de evadare și spre fantezie. Ivan Pavlov a scris: „Sunt oameni slabi asupra căruiia își exercită religia puterea. Cei puternici – da, cei puternici – pot deveni raționaliști fermi, bazându-se numai pe cunoștințe, dar cei slabi nu sunt capabili de asta”. Deoarece raționalismul poate numai analiza, dar nu poate crea valoare, frumusețe și iubire, numai cei slabi, din acest punct de vedere, vor evita nihilismul. De asemenea, Pavlov presupune în mod eronat că empirismul produce cunoaștere dar speculația filozofică și religioasă nu o produc. Un acord aproape unanim este adesea posibil, pe când adevăruri importante rămân discutabile, iar asta prevede o oportunitate pentru creativitate umană,

imaginație, intuiție și libertate.

Comentariile lui Nietzsche la adresa „pariilor“, cei care se află în cea mai joasă castă indiană, sunt dovada recunoașterii ororii implicite al argumentului său, precum și a consimțirii sale de a accepta această oroare. Pot purta numai haine folosite. Nu li se permite să bea din apa proaspătă ca să nu o polueze. Ei pot bea numai din apa care umple urma noroioasă a unei copite de animal, ca de exemplu a unui bou. Nietzsche pretinde să fie încântat de acest lucru, după o descriere detaliată și dezgustătoare. Relativismul cultural, acea instanță de compasiune idioată, ar aproba asta. „Acesta este modul de viață indian, nu trebuie judecat.“

Acceptare necondiționată. Și în mod paradoxal, această atitudine ar fi atractivă iubitorilor de *eros* excesiv, care ar considera că pariile își merită pedeapsa pentru slăbiciunea lor.

Natura, crede Nietzsche, spune „da“ mentalității de stăpân pe când caritatea creștină îl ține pe om la pământ. Kant, susține Nietzsche, laudă mediocritatea și valorile bourgeois de parcă ele ar fi vârful realizărilor umane. Dacă omenirea va realiza ceva, crede Nietzsche, va trebui să lase gloatele agitate în urmă și adevăratul geniu va trebui să se ridice peste miorlăitul mărunț și auto-protector al plebeilor. *Übermensch*-ul va prevala.

Calicleu, personajul platonice care l-a inspirat pe Nietzsche, s-ar putea să aibă dreptate când spune că în general mulțimea, adică cei slabi, sunt susținători ai „justiției“ ca supunere față de lege pentru că legile împotriva furtului, violenței și uciderii îi protejează pe cei vulnerabili mai mult decât pe cei care se pot proteja singuri. Interesele lor sunt adesea egoiste, nu morale. Cei slabi speră să primească protecție din partea legii, și stimează caritatea pentru că speră să o primească. O bună parte din aparenta lor dragoste pentru moralitate este de fapt din interes personal. S-ar putea să fie așa. Dar motivarea lor egoistă nu înseamnă că bunătatea, caritatea și legile sunt greșite. Este posibil să iubești lucruri care sunt bune în mod autentic din motive greșite.

Nietzsche, sfântul diabolic al acceptării, încearcă să accepte totul ca consecință a iubirii necondiționate. Dar când încearcă să accepte Natura, găsește de unul singur o criptă a morții și a distrugerii, cei puternici consumându-i pe cei slabi. Din iubire și compasiune el îi va trimite pe cei slabi la gazare și le va refuza strigătele pentru ajutor: prin a nu își accepta soarta, cei slabi resping viața. Trebuie să li se arate lumina. El îi consideră contestatori pe cei care îi protejează pe cei slabi.

Se simte uneori reticența lui Nietzsche să continue o aderare la acest tip de gândire. El își va învinge scârba către brutalitate într-un act eroic de acceptare. Este compasiunea lui idioată care îl împinge să adopte dominare necruțătoare și să îl declare erou pe Napoleon. Ca un fals mântuitor, Nietzsche ia în spate povara lumii. Dorind să îi înlocuiască pe Dumnezeu și pe Cristos, Nietzsche seamănă cu personajul lui Dostoevski, Kirilov, din *Demonii*. Amândoi devin rivalii lui Dumnezeu și al lui Cristos. Ei ne vor mântui de la mântuire, ne vor salva de la salvare și ne vor promite moarte eternă. Pentru a face asta, trebuie să ne acceptăm propria deșertăciune și să renunțăm la visul divinității; numai că viziunea transcendentă rămâne intactă

pentru că a face asta ar însemna o imensă învingere. Nietzsche și Kirilov sunt grandioși în aspirațiile lor și rețin pronunțate sugestii de religiozitate. Zarathustra până la urmă este un profet. Sunt fixați pe zei, ca orice teiști. Kirilov i-a nedumerit pe critici având multe dintre aceleași calități ca Prințul Mișkin din *Idiotul*. Dar Dostoievski a făcut asta pentru a dovedi că un comportament de-a dreptul demonic poate răsări din cele mai bune intenții.

Kirilov semnaleză faptul că cea mai atractivă calitate a religiilor este promisiunea vieții eterne. Niciun bilionar nu poate oferi așa ceva. Kirilov speră să își învingă teama de moarte prin sinucidere. Dacă nu trebuie să ne fie frică de moarte, atunci religia devine mult mai puțin atractivă. Kirilov concurează cu Cristos. Nietzsche o face și el și este chiar destul de indignat de statutul său inferior. Pare probabil acum că, pentru unii oameni, Nietzsche este mai atractiv decât Cristos.

Nietzsche poate fi comparat cu un student al relativismului moral, naiv și binevoitor. Relativismul li se predă școlărilor ca să îi învețe să fie toleranți. Studenții uneori încearcă să tolereze cele mai mari orori istorice comise de omenire pentru a fi oameni buni. Ei, ca Nietzsche, tind să fie sfinți ai acceptării, ținându-se de nas și încercând să accepte sclavia și holocaustul. Este, însă, rău să tolerezi răul. Se pare că unii dintre profesorii acestor copii care promulgă aceste prostii chiar promovează acest tip de gândire. Un profesor de engleză din Oswego, New York, spune în cursuri că sclavia copiilor în Ghana este un lucru permisibil din punct de vedere moral, în numele sensibilității culturale.

Nietzsche poate fi uneori un excelent psiholog și aforist. Teoria lui că filozofia fiecăruia este un fel de confesiune personală este tranșantă. Avea dreptate să îi dezaprobe vehement pe John Stuart Mill și utilitarismul, și pe Kant, dar într-o măsură mult mai mică. Totuși, el împărtășea respingerea lor a moralității creștine și își închipuia, cum își închipuiau și ei, că putea să o îmbunătățească – dar Übermensch-ul nu a răsărit niciodată pentru a produce valori noi create independent. Metafizica naturalistă lui Nietzsche preclude atribuția valorii sau descoperirea ei pentru că fără Dumnezeu este nihilism; nimic. Ateul materialist Karl Marx a încercat și el să înlocuiască creștinătatea, dar împrumută doar compasiunea și caritatea creștină, distorționând-o însă făcând-o obligatorie. Bunătatea există numai dacă este liberă, și este bună doar astfel.

Nietzsche își găsește niște ținte valabile de criticat din moralitatea și creștinătatea secolului XIX dar nu se aproprie de nicio alternativă. În cel mai bun caz, Nietzsche poate fi perceput ca fiind un căutător al adevărului și cineva care este dispus să accepte realități neplăcute, dar filozofia lui eșuează dintr-o masă de contradicții.

Articol original: Nietzsche – The Diabolical Saint of Acceptance

Traducerea a fost realizată pentru Marginalia de A.I. Scridon